

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКИХ РЕГІОНІВ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

О.В. Яценко

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

Анотація. Стаття присвячена дослідженню методичних та практичних засад рейтингового оцінювання інвестиційної привабливості сільських регіонів з виявленням особливостей їх сталого загальноекономічного, інноваційного і соціального розвитку, а також розвитку регіональної інфраструктури, ефективного використання виробничих і фінансових ресурсів та підвищення ділової активності.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, сталий розвиток, сільські регіони, інноваційний розвиток, інвестиційний клімат.

Вступ. В сучасних умовах господарювання посилюється конкурентна боротьба за залучення додаткових джерел капіталу для стабілізації і розвитку економіки. Вона відбувається на всіх економічних рівнях, і особливо на мезорівні, або рівні економіки регіону. У світовій практиці державного регулювання регіональної економіки кошти вкладають у найсильніші територіально-галузеві угруповання, які, завдяки своєму швидкому і прибутковому розвитку, допомагають підтримати необхідні ринкові трансформації на територіях з нижчим або повільнішим рівнем розвитку. Це актуалізує тематику рейтингової оцінки інвестиційної привабливості регіонів. Причому для приватних інвесторів важливим питанням залишається вибір найпривабливіших стратегічних зон господарювання, вкладення у які дадуть змогу окупути і примножити початковий капітал, тобто залучати реінвестовані кошти.

Реалізація інноваційних проектів, у тому числі національного проекту «Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року», передбачає активізацію інвестиційної політики. У той же час інвестиційний процес у сільському господарстві продовжує відставати від інших галузей економіки. Інвестиційна політика держави за роки незалежності не була спрямована на зміну ситуації, що склалася. Нормативні акти, спрямовані на активізацію інвестиційної діяльності, не виконувалися. Наприклад, згадана «Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року», недостатньо фінансувалася і в повній мірі не зіграла відведеної їй ролі. Аналіз існуючої системи державної підтримки АПК показує, що вона спрямована, в основному, на вирішення поточних завдань, а стратегічні питання розвитку АПК не знаходять належного рішення.

Подібна політика призвела до зниження частки інвестицій в основний капітал сільськогосподарського виробництва в Україні з 14,3 % від вартості валової продукції в 1991 р. до 4,5 % в 2010 р. При цьому «інвестиційний

коридор», що забезпечує оптимальний рівень нагромаджень для економіки, в цілому по ряду оцінок має становити 21-23 % від ВВП. По сільських регіонах частка інвестицій в 2013 р. становила від 0,5 до 16,4 % від валової доданої вартості, виробленої в сільському господарстві (ВДВ с/г). Більше 10 % - у Львівській області (16,4 %), Чернігівській (12,5 %), Черкаській (15,1 %), Херсонській (12,2 %), Миколаївській (11,3 %), Житомирській (11,5 %), Одеській і Запорізькій областях (10,2 %). У Луганській області – 9,9 %. Менше 5 % – у Сумській (4,8%), Чернівецькій (4,6 %), Закарпатській (4,3 %), Рівненській (4,1 %) областях, республіці Крим (3,9 %). У решти 12 сільських регіонах – від 5 до 10 %. Таким чином, сформований рівень інвестування в сільське господарство не забезпечує реалізації інноваційних проектів і неприпустимо низький навіть у більшості сільських регіонів, віднесених до групи з найвищим рівнем соціально-економічного розвитку.

Відомо, що інвестиційна привабливість є інтегруючим показником інвестиційного клімату в регіоні. У реалізації пріоритетного національного проекту Розвитку сільських регіонів суттєва роль відводиться їх адміністраціям, і в цьому зв'язку інвестиційна привабливість регіону стає визначальною в залученні інвестицій.

Аналіз останніх досліджень. В даний час існує безліч підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіонів, галузей і окремих господарюючих суб'єктів. Показники інвестиційної привабливості досить різноманітні і розрізняються залежно від місця суб'єкта у відповідній територіальній, галузевій, управлінській ієрархії. Рейтинговий підхід є одним із найпоширеніших у практиці оцінювання інвестиційної привабливості регіонів. Цей підхід (у різних його модифікаціях) покладено в основу методик, зокрема тих, що запропонували окремі вчені І. Бланк [1], С. Сонько [2], А. Дацишин [3] та ін., експертні групи Інституту реформ, “SOCIS Gallup International”, РА “Експерт-Рейтинг” та ін. [4-8]. Методики за цим напрямом оцінки розробили державні установи України: зокрема, методика оцінки рівня ділової активності регіону, яку розробив Кабінет Міністрів України [9]; методика оцінювання інвестиційної привабливості, затверджена наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України [10]; методика розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку, прийнята Державним комітетом статистики України [11] та інші.

Стосовно до адміністративних утворень і галузей інвестиційна привабливість визначається інвестиційним кліматом, тобто економічними, політичними, фінансовими умовами, що впливають на надходження внутрішніх і зовнішніх інвестицій в економіку. За класифікацією А.А. Агеєнко [12] всі показники оцінки інвестиційної привабливості економічного суб'єкта можна умовно розділити на дві групи. До першої групи відносяться соціальні індикатори, що характеризують політичний клімат регіону, екологічну ситуацію, демографічну ситуацію, етнічні взаємини та ін. Ці фактори не піддаються точній кількісній оцінці, прив'язці до конкретної галузі або організації. Вони характеризують регіон в цілому. Різні дослідники застосовують до них суб'єктивні експертні методи при визначенні їх впливу на

загальний потенціал господарюючого суб'єкта. Другу групу формують економічні фактори, що містяться в офіційній статистичній та бухгалтерській звітності. З їх допомогою можна оцінити виробничий потенціал, фінансові результати, інвестиційну активність, трудовий потенціал господарюючого суб'єкта. Об'єднання окресленого набору різномірних показників складає інформаційну базу для комплексної оцінки інвестиційної привабливості сільського регіону та його основних підсистем.

Метою статті є висвітлити можливості рейтингового оцінювання інвестиційної привабливості сільських регіонів за авторською методикою із виявленням особливостей їх загальноекономічного, інноваційного і соціального розвитку, а також розвитку регіональної інфраструктури, ефективного використання виробничих і фінансових ресурсів та підвищення ділової активності.

Результати досліджень. Інвестиційний клімат регіональних суб'єктів відповідно до існуючих методик оцінюється на основі показників інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику. Інвестиційний потенціал враховує основні макроекономічні характеристики, насиченість території факторами виробництва, споживчий попит населення й інші показники. Величина інвестиційного ризику характеризує ймовірність втрати інвестицій і доходу від них. При розрахунку інтегральних рейтингів регіону за інвестиційним потенціалом і ризику використовуються експертні оцінки складових потенціалу і ризиком, а також відхилення складових ризику регіону від середньоукраїнських. Підсумкові рейтинги визначають порядкові номери регіонів таким чином, що чим менше номер, тим вищий потенціал і, відповідно нижчий ризик (перший номер відповідає найбільш високому потенціалу і найбільш низького ризику). У випадках, коли фактичні значення статистичних показників декількох регіонів збігаються, всій групі присвоюється середньогрупове значення рейтингу.

Підсумкова типологія регіонів за інвестиційним кліматом пропонується у вигляді такої стратифікації:

Тип 1 А. Максимальний потенціал - мінімальний ризик.

Тип 2А. Середній потенціал - мінімальний ризик.

Тип 3А. Низький потенціал - мінімальний ризик.

Тип 1В. Високий потенціал - помірний ризик.

Тип 2В. Середній потенціал - помірний ризик.

Тип 3В1. Знижений потенціал - помірний ризик.

Тип 3В2. Незначний потенціал - помірний ризик.

Тип 2С. Середній потенціал - високий ризик.

Тип 3С1. Знижений потенціал - високий ризик.

Тип 3С2. Незначний потенціал - високий ризик.

Тип 3Д. Низький потенціал - екстремальний ризик.

Для сучасної ситуації, коли необхідно розробляти інвестиційну політику як на загальнодержавному так і на регіональному рівнях, важливо оцінити наскільки впливають на реальні дії інвесторів введені індикатори і рейтинги. Таке дослідження було проведено Г.А. Унтурій [13]. Інвестиційна активність в

частині фактично здійснених інвестицій вимірювалася розмірами вітчизняних і, окремо, іноземних інвестицій у розрахунку на душу населення регіонів. Ці показники виступали в якості залежних змінних в рівняннях регресії, де незалежними змінними були або інвестиційний потенціал, або інвестиційний ризик. Розрахунки, проведені на матеріалах 1990-2013 рр., для кожного року окремо, дозволили встановити статистичну значущість залежностей, посилення реакції інвесторів на рейтингові оцінки та адекватне їх сприйняття (з деяким лагом). Також була відзначена доцільність регулярного коригування методики розрахунку рейтингів з урахуванням зміни соціально-економічної та політичної ситуації в країні. У числі недоліків методики були відзначені неповнота набору індикаторів, на основі яких розраховуються рейтинги інвестиційної привабливості регіонів та можлива суб'єктивність експертних оцінок при розрахунку індикаторів.

Враховуючи зазначене нами запропонований алгоритм оцінювання інвестиційної привабливості регіону, що передбачає певну послідовність дій, згідно з якою перші три етапи є підготовчими, а наступні чотири є безпосередньою рейтинговою оцінкою регіону на різних рівнях (на рівні окремих показників, їхніх груп, об'єднань цих груп і комплексної оцінки регіону). Отже, основними етапами запропонованого алгоритму оцінки інвестиційної привабливості регіону є такі:

1) встановлення восьми критеріїв оцінки інвестиційної привабливості регіону (його загальноекономічного розвитку, фінансового забезпечення економіки, інноваційно-інвестиційного та соціального розвитку, а також розвитку регіональної інфраструктури, ефективності використання виробничих ресурсів і ділової активності), формування восьми груп показників, що відповідають названим критеріям (шести групам абсолютних показників – для характеристики рівня соціально-економічного забезпечення розвитку регіону і двох груп відносних показників – для виявлення ефективності використання основних видів ресурсів у регіоні;

2) визначення та усереднення фактичного рівня (або нормованих значень) кожного з вихідних показників, за якими оцінюють інвестиційну привабливість регіону;

3) прогнозування рівня кожного з нормованих індексів (показників інвестиційної привабливості регіону) з урахуванням динаміки фактичних значень цих індексів за вибраний період;

4) побудова рейтингів областей досліджуваної сукупності за рівнем їхньої інвестиційної привабливості за кожним з усереднених фактичних і кожним із прогнозних значень нормованих індексів;

5) побудова групових рейтингів областей за кожним з вибраних критеріїв інвестиційної привабливості за результатами розрахованих для кожного регіону комплексних показників, які усереднюють відповідно фактичний і прогнозний рівні інвестиційної привабливості за певною групою показників;

6) побудова загальних (або інтегральних) рейтингів областей (окремо для характеристики рівня соціально-економічного забезпечення розвитку регіону за першими п'ятьма групами показників і для встановлення рівня ефективності

використання основних видів ресурсів за наступними двома групами показників) на підставі розрахунку інтегральних показників за підсумковими значеннями групових (фактичних і прогнозних) показників інвестиційної привабливості, визначених на попередньому (п'ятому) етапі оцінювання;

7) побудова комплексного (або підсумкового) рейтингу областей на основі комплексних показників, визначених за допомогою об'єднання відповідних інтегральних показників інвестиційної привабливості.

Запропонована методика оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості областей ґрунтується на використанні методів стандартизації та нормування, а також на застосуванні методу порівняння. Крім того, у процесі дослідження застосовано синергетичний та системний підходи.

Єдине ускладнення при реалізації алгоритму оцінки інвестиційної привабливості сільських регіонів полягає у формуванні ширшої системи показників, що характеризують інвестиційний потенціал регіону, і розрахунку часткових коефіцієнтів ризику інвестиційної діяльності в межах сільського регіону. З огляду на процес дослідження й оцінку привабливості сформовано трирівневу систему показників (табл. 1).

Таблиця 1

Система показників-індикаторів оцінки інвестиційної привабливості сільського регіону

Показники та рівні складності	Порядок розрахунку
1	2
1 рівень. Показники складових інвестиційного потенціалу	
Показники загальноекономічного рівня розвитку сільського регіону	$e = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{ije} - \overline{a_{ie}}}{s_{ie}}}{\max \frac{a_{ije} - \overline{a_{ie}}}{s_{ie}}} \right)^2}$
Показники фінансового забезпечення економіки сільського регіону	$f = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{ijf} - \overline{a_{if}}}{s_{if}}}{\max \frac{a_{ijf} - \overline{a_{if}}}{s_{if}}} \right)^2}$
Показники рівня інноваційного розвитку сільського регіону	$inv = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{jinv} - \overline{a_{inve}}}{s_{inve}}}{\max \frac{a_{jinv} - \overline{a_{inve}}}{s_{inve}}} \right)^2}$
Показники рівня інвестиційного розвитку сільського регіону	$in = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{jin} - \overline{a_{in}}}{s_{in}}}{\max \frac{a_{jin} - \overline{a_{in}}}{s_{in}}} \right)^2}$

1	2
Показники рівня соціального розвитку сільського регіону	$s = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{ijs} - \overline{a_{is}}}{S_{is}}}{\max \frac{a_{ijs} - \overline{a_{is}}}{S_{is}}} \right)^2}$
Показники рівня розвитку інфраструктури сільського регіону	$inf = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{jinf} - \overline{a_{inf}}}{S_{ie}}}{\max \frac{a_{jinf} - \overline{a_{inf}}}{S_{inf}}} \right)^2}$
Показники рівня ефективності використання основних видів ресурсів сільського регіону	$r = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{jrr} - \overline{a_{ir}}}{S_{ie}}}{\max \frac{a_{jrr} - \overline{a_{ir}}}{S_{ir}}} \right)^2}$
Показники рівня ділової активності сільського регіону	$ba = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left(\frac{\frac{a_{jba} - \overline{a_{iba}}}{S_{iba}}}{\max \frac{a_{jba} - \overline{a_{iba}}}{S_{iba}}} \right)^2}$
2 рівень. Показники інвестиційного ризику	
Коефіцієнт економічного ризику	$k_1 = 0,3 \left(\frac{(100 - \text{ІП}\Pi_i)}{\max \text{СВ}} + \frac{\text{З}_i^{\text{ВРП}}}{\max \text{З}^{\text{ВРП}}} \right) + 0,2 \left(\frac{\max \text{ІПВ} - \text{ІПВ}_i}{\max \text{ІПВ}} \right) + 0,1 \left(\frac{(\max \text{ІР}^{\text{ср}} - \text{ІР}_i^{\text{ср}})}{\max \text{ІР}^{\text{ср}}} + \frac{\Pi_i^3}{\max \Pi^3} \right)$
Коефіцієнт фінансового ризику	$k_2 = 0,1 \left(\frac{B_i}{\max B} \right) + 0,3 \left(\frac{\Phi_i^3}{\max \Phi^3} \right) + 0,2 \left(\frac{L_i}{\max L} \right) + 0,4 \left(\frac{\Phi \text{Р}_i^{\Pi}}{\max \Phi \text{Р}^{\Pi}} \right)$
Коефіцієнт соціального ризику	$k_3 = 0,4 \left(\frac{J_i}{\max J} \right) + 0,2 \left(\frac{B_i}{\max B} + \frac{E_i}{\max E} + \frac{\max G - G_i}{\max G} \right)$
Коефіцієнт законодавчого ризику	Частка нормативних актів і-ї області в загальній кількості актів, що регулюють інвестиційну діяльність
Коефіцієнт політичного ризику	Частка осіб, що підтримували правлячу партію, у кількості осіб, що брали участь у голосуванні
Коефіцієнт зовнішньоекономічного ризику	$k_6 = 0,2 \left(\frac{\text{ІМ}_i^y}{\max \text{ІМ}^y} \right) + 0,8 \left(\frac{\text{ІМ}_i^{\text{ВРП}}}{\max \text{ІМ}^{\text{ВРП}}} \right)$
Коефіцієнт екологічного ризику	$k_7 = 0,4 \left(\frac{\text{ВШР}_i}{\max \text{ВШР}} \right) + 0,3 \left(\frac{\text{ШР}_i^{\text{м}^2}}{\max \text{ШР}^{\text{м}^2}} + \frac{\text{ШР}_i^{\text{о}}}{\max \text{ШР}^{\text{о}}} \right)$

1	2
Коефіцієнт кримінального ризику	$k_{\text{в}} = 0,5 \left(\frac{D_i}{\max D} + \frac{F_i}{\max F} \right)$
3 рівень. Узагальнені показники інвестиційної привабливості регіону	
Узагальнений показник інвестиційного потенціалу	$P = \frac{e + f + inv + in + s + inf + r + ba}{8}$
Узагальнений показник інвестиційного ризику	$R = \frac{\sum_{i=1}^n k_i}{n}$
Узагальнений показник інвестиційної привабливості	$IP = P \cdot (1 - R)$

Позначення: a_{ij} – значення i -го показника j -ї області відповідної компоненти інвестиційно-інноваційного потенціалу; s_i – стандартне відхилення показника a_{ij} відповідної компоненти інвестиційно-інноваційного потенціалу; $\bar{a}_i$ – середнє значення i -го показника відповідної компоненти інвестиційного потенціалу; IP_i – індекс промислової продукції i -ї області, %; CB – найбільший спад у виробництві по регіону; Z_i^{BPP} – частка збитку у ВРП i -ї області; IPB_i – індекс промислового виробництва, у % до попереднього року i -ї області; IP_i^{CT} – індекс розвитку сільськогосподарського виробництва i -ї області; P_i^Z – частка збиткових підприємств i -ї області; B_i – рівень рентабельності підприємств i -ї області, %; Φ_i^Z – фінансова залежність підприємств i -ї області; L_i – поточна ліквідність підприємств i -ї області; Φ_i^P – фінансовий ризик підприємств i -ї області; J_i – частка робітників, які брали участь у страйках i -ї області, %; B_i – рівень безробіття, у % до економічно активного населення i -ї області; E_i – чисельність населення із середньозваженими доходами нижчими прожиткового мінімуму, у % до загальної чисельності населення i -ї області; G_i – динаміка реальних грошових доходів населення, у % до попереднього року i -ї області; IM_i^Z – імпорт i -ї області в загальному обсязі імпортованих товарів України, %; IM_i^{BPP} – частка імпорту в економіці i -ї області, %; $ВШР_i$ – викидів шкідливих речовин, які потрапляють в атмосферу, у % до загального обсягу i -ї області; $ШР_i^{M^2}$ – обсяг шкідливих речовин на 1 км² площі i -ї області; $ШР_i^o$ – обсяг шкідливих речовин на 1 особу постійного населення i -ї області; D_i – частка осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, у загальній чисельності постійного населення i -ї області, %; F_i – індекс кількості правопорушень, зареєстрованих в i -тій області, %.

На основі аналізу інвестиційного клімату в табл. 2 наведений розподіл сільських регіонів за інвестиційними типами.

На основі результатів рейтингу 2012-2013 рр. Нами побудована типологія сільських регіонів. Сільські регіони представлені практично у всіх рейтингових

групах приблизно в однаковій пропорції по відношенню до чисельності груп і, таким чином, репрезентують за показниками інвестиційного клімату всі регіони України. Регіони з мінімальним ризиком (групи 1 А, 2А, 3А, 1В) за розрахунками відсутні.

Таблиця 2

Розподіл сільських регіонів за типами інвестиційного клімату

Тип інвестиційного клімату	Число сільських регіонів	Сільські регіони
2В	6	Області: Донецька, Дніпропетровська, Київська, Львівська, Черкаська, Миколаївська
3В1	4	Області: Житомирська, Сумська, Луганська, Полтавська
3В2	3	Області: Чернігівська, Рівненська, Херсонська
2С	3	Області: Одеська, Запорізька; АР Крим
3С1	3	Області: Вінницька, Закарпатська, Харківська
3С2	3	Області: Волинська, Івано-Франківська, Чернівецька

На основі результатів рейтингу 2012-2013 рр. Нами побудована типологія сільських регіонів. Сільські регіони представлені практично у всіх рейтингових групах приблизно в однаковій пропорції по відношенню до чисельності груп і, таким чином, репрезентують за показниками інвестиційного клімату всі регіони України. Регіони з мінімальним ризиком (групи 1 А, 2А, 3А, 1В) за розрахунками відсутні.

Аналіз таблиці 2 дозволяє зробити висновок, що для сільських регіонів інвестиційна привабливість в більшості залежить від рівня соціально-економічного розвитку. Найбільш високу інвестиційну привабливість (тип 3В1: Середній потенціал – помірний ризик) відзначена для регіонів з найбільш високою комплексною рейтинговою оцінкою рівня соціально-економічного розвитку. Зниження рівня соціально-економічного розвитку супроводжується зниженням інвестиційного потенціалу і зростанням інвестиційного ризику. У табл. 3 це проявляється одночасним переміщенням регіонів вправо і вниз. Зокрема, якщо регіони з типом інвестиційного клімату 3В1 (знижений потенціал – помірний ризик) приблизно рівномірно розподілені по групах з різним рейтингом соціально-економічного розвитку, то для наступних типів інвестиційного клімату спостерігається переміщення регіонів в більш низькі групи по соціально-економічному розвитку, і всі сільські регіони з найбільш низьким інвестиційним кліматом (тип 3С2: незначний потенціал – високий ризик) зосереджені в третій, гіршій групі по рейтингу соціально-економічного розвитку.

Необхідно також зазначити, що в десятку регіонів з найменшими інтегральними інвестиційними ризиками з 2006 року входять Полтавська і Черкаська області (щорічно); в окремі роки входили автономна республіка Крим, Київська, луганська і Житомирська області; протягом 1-2 років – Одеська і Вінницька області. Іншими словами, введені нами фактори і побудовані класифікації досить продуктивні для оцінки інвестиційної привабливості

сільських регіонів, оскільки добре кореспондуються з інтегральними оцінками, побудованими на основі більш повної системи індикаторів, включаючи і індикатори, які оцінюються експертно.

Таблиця 3

Розподіл сільських регіонів за типом інвестиційного клімату та рейтингу соціально-економічного розвитку

Тип інвестиційного клімату	Група по рейтингу соціально-економічного розвитку		
	1	2	3
ЗВ1	Області: Житомирська, Полтавська, Луганська, Черкаська, Київська	Області: Рівненська, Херсонська	Області: Одеська, Вінницька
ЗВ2	АР Крим, Чернігівська область	Області: Запорізька, Харківська, Чернівецька	Області: Закарпатська, Львівська
2С	Донецька область		
3С1	Дніпропетровська область		
3С2			Волинська, Івано-Франківська

1 - найбільш високі рівні економічного розвитку, забезпеченості власним продовольством і купівельної спроможності населення;

2 - близький до середньоукраїнського рівня зазначених показників;

3 - найбільш низькі значення показників.

Зниження інвестиційних ризиків є основним завданням адміністрацій тих регіонів, які представлені в трьох нижніх смугах таблиці 3.

В останні роки саме місцеві рівні управління стали найбільш важливим чинником зміни інвестиційного клімату в регіонах. Активізація розробки регіональних стратегій і програм супроводжується створенням нових інструментів і вдосконаленням способів взаємодії з інвесторами. Згідно з результатами опитування, інвестори традиційно вважають, що саме місцеве «законодавство» найбільшою мірою визначає інвестиційний клімат. Регіональні адміністрації визначають різні форми підтримки інвесторів, які реалізують свої проекти на території регіону.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості регіону є надзвичайно важливою, враховуючи широке коло її користувачів та можливості використання її результатів. Такими користувачами передусім є приватні інвестори, для яких встановлені рейтинги слугуватимуть поточними і прогностичними індикаторами переваг і слабких сторін, можливостей і загроз під час обґрунтування напрямів вкладень капіталу в регіональні суб'єкти господарювання. Органи державного і місцевого управління, які розпоряджаються розподілом видатків відповідних бюджетів за цілями інвестування у різні об'єкти на регіональному рівні, теж будуть зацікавлені в об'єктивній рейтинговій оцінці регіону, оскільки цей підхід допоможе їм обґрунтувати оптимальну структуру таких видатків і підвищити економічну ефективність використання бюджетних коштів.

Окрім того, виявлення комплексу проблем і сильних сторін окремих регіонів за різними напрямками забезпечення регіонального соціально-

економічного розвитку і за рівнем ефективності використання основних видів ресурсів регіону може виступити надійним підґрунтям для формування і реалізації загальнодержавних програм і стратегій розвитку країни.

Література

1. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия / И.А. Бланк . – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 480 с.
2. Сонько С.П. Ринок і регіоналістика / С.П. Сонько, В.І. Мустафін. – К.: Ніка-Центр. – 2002. – 395 с.
3. Дацишин А.М. Інвестиційний рейтинг регіонів України за підсумками 2003 року / А.М. Дацишин // Пріоритети. – 2004. – № 9(15). – С. 25–33.
4. Духненко В. Рейтинг инвестиционной привлекательности регионов. В поисках внутреннего рынка / В. Духненко, В. Коваленко // Эксперт, 2008. – № 50. – С. 54–59.
5. Рейтинг регіонів України // РА “Експерт-Рейтинг”: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.expert-rating.com>.
6. Рейтинг инвестиционной привлекательности регионов Украины // “Эксперт”: [укр. деловой журнал]. – 2006. – № 49 (98). – 86 с.
7. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів // Галицькі контракти: [діловий тижневик]. – 2008. – № 30 (845). – С. 26–33.
8. ТОП 100. Лучшие города и регионы Украины: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ratingtop100.com/last-news/top-100.-luchshie-goroda-i-regionyi-ukrainyi.html>.
9. Комплексна оцінка соціально-економічного розвитку регіонів України за січень-березень 2010 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/>.
10. Наказ Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України від 25.03.2004 р. № 115 “Про затвердження Методики оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату у відповідних галузях економіки та в розрізі регіонів, рейтингової оцінки інвестиційної привабливості галузей, регіонів та суб’єктів господарювання і відповідної форми звіту”: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/>.
11. Наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003 “Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку”: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uapravo.net/data/base40/ukr40346.htm.
12. Агеенко А.А. Методологические подходы к оценке инвестиционной привлекательности отраслей экономики региона и отдельных хозяйствующих субъектов // Вопр. статистики. – 2003. – № 6. – С. 48–51.
13. Унтура Г.А. Анализ статистических связей между рейтингами инвестиционными климатами фактическими инвестициями в регионах России // Регион: экономика и социология. 2004. №1.

АННОТАЦІЯ

Яценко А.В. Инвестиционная привлекательность сельских регионов на принципах инновационного развития

Аннотация. Статья посвящена исследованию методических и практических основ рейтинговой оценки инвестиционной привлекательности сельских регионов с выявлением особенностей их устойчивого общеэкономического, инновационного и социального развития, а также развития региональной инфраструктуры, эффективного использования производственных и финансовых ресурсов и повышение деловой активности.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, устойчивое развитие, сельские регионы, инновационное развитие, инвестиционный климат.

SUMMARY

Yatsenko O.V. Investment attractiveness of rural areas on the principles of innovation development

Summary. The article investigates methodological and practical principles rating evaluation of investment attractiveness of rural areas with the detection characteristics of their overall sustainable, innovation and social development and the development of regional infrastructure, production and effective use of financial resources and business activities.

Keywords: investment analysis, investment attractiveness, sustainable development, rural regions, investment climat, innovation development.